

„Ládafia”

Szent György napi népszokások

Április hónapot a néphagyomány Szent György havának nevezi, április 24.-e, pedig sárkányölő Szent György ünnepe. A néphagyomány e naptól számítja az igazi tavasz kezdetét.

A rómaiak e napon ünnepelték *Paliliát*, amely pásztorünnep volt. Ezen a napon a pásztorok kisépérték az istállókat; meghintették vízbe mártott babérágakkal, a szalmatűz füstjével megfüstölték magukat s jószágukat. A tűzön a nyáját is áthajtották, maguk háromszor ugrottak át rajta, hogy a boszorkányok rontását elkerüljék. A pásztorok áldozatot mutattak be, majd kezet mostak a reggeli harmatban.

E hagyomány továbbélése látható a hazai állattartás szokásaiban is. Az állatok Szent György napi első kihajtásához számos hiedelem és szokás fűződött. Nagy jelentőséget tulajdonítottak annak a vesszőnek, zöld ágnak is, amellyel az állatokat először hajtották ki a legelőre. Füstöléssel igyekeztek távol tartani a rontást. Almágyon pl. a gazda a karácsonyi morzsával füstölte állatait.

A nyírfa vagy rózsafaággal történő kihajtás rontáselhárító magyarázatot kapott. A jószág tűzön áthajtásának, füstölésének elsősorban rontáselhárító célja volt. Az Ipoly mentén a karácsonyi aprószentek-vesszővel hajtották ki az állatokat először a csordára.

A marha kapuba fektetett láncon áthajtása országszerte általános volt, de gyakori volt a fejszén, ekevason, tojáson, ill. a gazdaasszony kötényén, kifordított szoknyáján stb. való áthajtás. Vépen (Vas m.) az állatokat kihajtás előtt az istállóban bodzafával vagy zöld gallyal megverték. A legkülönbözőbb rontáselhárító módszerek alkalmazásával védték e napon a házat és lakóit, de főleg az istállót. Ilyenek: az istálló körülszórása, körülfüstölése, zöld ágak tűzése az ajtóra, kapura; seprű, só, gatyamadzag az ajtóba; fokhagyma a marha szarvába stb.

(Forrás: Wikimedia)

Juhbemérés

Szent György napjához köthető pásztorszokás a kalotaszegi "juhbemérés". Ilyenkor állapították meg, hogy a gazdák a nyár folyamán milyen sorrendben, mennyi tejet kapnak. Ez még a lakodalomnál is nagyobb ünnep volt, ezért evés-ivással és táncmulatsággal zárták a napot.

Szent György-napi kilövés

A lányokat és legényeket összepárosító szokás volt. A legények kikiabálták, "kilőtték" a lányok és asszonyok hibáit. Néhány Garam-menti községből vált ismertté.

Harmatszedés

Szent György napját a magyar néphit rontásra, varázslásra alkalmas időpontnak tartotta. Jellegzetes megnyilvánulása ennek a hiedelemnek a harmatszedés. Harmatot szedtek, pl. a tejhaszon érdekében. Zagyvarékason köténnyel szedték fel a hajnali harmatot, közben egy marék fűvet is szedtek, amit a tehén elé tettek. A harmatos ruhadarabot a tejes fázékba csavarták ki, hogy sok vajuk legyen.

Boszorkányok ereje

Ez volt a tavaszi gonoszjáró nap is, amikor a boszorkányok szabadon garázdálkodhattak. Ilyenkor tüskés ágakat tűztek a kerítésbe, ajtóra, hogy a gonoszt távol tartsák. A régi boszorkánypererek szerint a boszorkányoknak ilyenkor különösen nagy volt a hatalmuk. Aki ilyenkor a keresztútra ment, láthatta a boszorkányokat harmatot szedni. Közismert hiedelem volt, hogy a boszorkányok különböző tárgyakból (pl. lepedő, kötény) tejet tudnak fejni.

(Forrás: Wikimedia)

Egyéb hiedelmek, babonák

A Szent György nap előtti mennydörgés a bő termés előjele volt a magyar nyelvterületeken.

Ezt a napot a néphit alkalmasnak tartotta a földbe rejtett kincsek keresésére, amelyekről úgy hitték, hogy minden hetedik évben, ezen a napon lángot vetnek.

Híttek abban is, hogy a Szent György nap előtt fogott gyíkkal megelőzhető a torokgyík, ha megkenegetik a torkukat vele.

Ezen a napon vetették el a kukoricát, babot, uborkát. Ha a varjú nem látszott ki a búzából, jó termésre számítottak.

Bizonyos területeken úgy vélték, ha e napon megszólalnak a békák, az korai tavaszt és nyarat jósol. Máshol a Szent György nap előtt megszólaló béka esőtlen nyarat jelzett.

Táncolj a békának!

<https://www.youtube.com/watch?v=RSYqYH5pWJU>

Szent György legendája <https://www.youtube.com/watch?v=rYvU-2XgxYM>
https://www.youtube.com/watch?v=M_zHmV-Qly8

Mesék:

Az igazmondó juhász : <http://www.mimicsoda.hu/cikk.php?id=615>

A csillagszemű juhász <https://www.youtube.com/watch?v=ShLPwZHhvh8>

Mese az állatok nyelvén tudó juhászról <https://www.youtube.com/watch?v=sJ1I2bhYzi4>

A kiskondás <https://www.nepmese.hu/mesetar/mesek/a-kiskondas>

Az aranyszörű bárány <https://www.nepmese.hu/index.php/mesetar/mesek/varazs-mesek/az-aranyszoru-barany>

Népi kismesterség:

AZ AGYAGOZÁS

Az emberiség egyik legősibb foglalkozása. Őseink az első agyagedényeket nem korongolták, hanem többnyire agyaghurkákból építették föl. Az agyaghurkákat gyakran meg is sodorták az ékeesebb, díszesebb edény érdekében. A fazekaskorong feltalálása a munka gyorsítását jelentette. A fazekas az agyagdarabot felhelyezte a korongra, majd a lábbal hajtott korong munkalapján szüntelen forgás közben vizes kézzel formálta az agyagot. A megformázott edényeket kiszárították, karcolással, ecsettel díszítették, majd kiégették. A kihűlt edényeket lehetett mázazni, ezt követte a szárítás, majd a "mázáraégetés". Az agyagozás előkészítése az óvodában: "saraskodás", homokozás (várépítés, alagutak, vizesárok kialakítása, homoktorták készítése), sütés-főzés gyurmából, só gyurmából. Az agyaggal való ismerkedést spontán gyurkálás, gombócok, nudlik formálásával kezdjük. Gömbölyítés, hengerítés, sodrás, lapítás. Tortasütés, a felsorolt technikák alkalmazásával. Majd edénykészítés hurkákból. Agyaghurkákat sodrunk a célnak megfelelő mennyiségben.

A kiszáritott tárgyakat égetőkemencében lehet kiégetni.

„Kicsi csupor, kis kancsó, Te leszel most a hunyó! „

Ágasfa (tejescsupor szárogató)

„Itt a köcsög, mi van benne? Aranyalma, aranykörte.

Add tovább, add tovább, te meg fizesd az árát!”

Zenehallgatás:

Süss fel nap, Szent György nap,
Kert alatt a kis libáim megfagynak.

Süss ki, süss ki napocska!
Isten tányérkája
Süss ki meleg, bújj el hideg!
Isten kapujába

<https://www.youtube.com/watch?v=yU7CEI7MYR0>

Gyerekdalok:

Bújj, bújj zöldág...: <https://www.youtube.com/watch?v=7hO9K5xdmYo>

Tavaszi szél vizet áraszt:<https://www.youtube.com/watch?v=dCB66y5haBU>

Cifra palota: <https://www.youtube.com/watch?v=g5rTCRFIr0Q>

Volt nekem egy kecském

Magyar népdal

Volt ne-kem egy kecs-kém, tu-dod- e? Kert-be re-kesz-tet-tem, tu-dod- e?
Meg-et-te a far-kas, tu-dod- e? Csak a szar-vát hagy-ta, lá-tod- e?

<http://dalok.theisz.hu/?page=song&id=VoltNekemEgyKecsKem>

Benn a bárány, kinn a farkas: <https://www.youtube.com/watch?v=VHFqbl7VGcE>

Benn a bárány, kinn a farkas.

Hízik a bárány, szárad a farkas.

Szabad vásár mindennek: gazdagnak és szegénynek.

Benn a bá-rány, kinn a far-kas. Hí-zik a bá-rány,
szá-rad a far-kas.
Sza-bad vá-sár min-den-nek, gaz-dag-nak és sze-gény-nek.

A gyerekek körbeállnak, egymás kezét fogva. Valaki a kör közepén áll, ő a bárány, valaki a körön kívül, ő a farkas. "Szabad vásár"-nál a kör kezeket felemelve kaput nyit. Ekkor a farkas kergetni kezdi a bárányt. "Hízik a bárány"-nál leengedik a kezüket. Ha a farkas és a bárány külön rekedtek, akkor várniuk kell a következő kapunyitásra. Ezeket a sorokat mindaddig ismétlik, amíg meg nem fogja a farkas a bárányt.

Kék selyemkendő: <https://www.youtube.com/watch?v=dTGwWitL7dE>

Lánc lánc eszterlánc

Eszterlánci cérna

Cérna volna selyem volna

Mégis kifordulna

Pérez volna karika karika

Forduljon ki Dorottyá

Dorottyának láncá

A gyerekek kezét fogva körben járnak, a kiénekelte gyerekek ki-, ill. befordul.

Így tedd rá! Otthon!

<https://www.youtube.com/watch?v=mXRX2mkQ0As&list=PLwmTTmj1Ne8bnsKto2A5mh1W3IJccFeSH>

<https://www.youtube.com/watch?v=c2sMht204IY>

Szent György napján: <https://www.youtube.com/watch?v=6nmSPghZB-A>

Szent György nap:

Hagyományok Háza:

https://www.youtube.com/watch?v=5q_cUVYEYLY&list=TLPQMTkwNDIwMjCyFDXI5i2nZg&index=1h

Örökségünk: https://www.youtube.com/watch?v=M_zHmV-Qly8

Állatok kihajtása: <https://www.youtube.com/watch?v=o6c5WhYc71M>
<https://www.youtube.com/watch?v=A6DjdkHfjc8>

Felhasznált irodalom:

Jeles napok, ünnepi népszokások